

ศิลปะภาพพิมพ์ (Printmaking)

วิเศษฐ์ จันทรังษอม*

ความหมายของภาพพิมพ์ (Printmaking) คือ งานศิลปะที่เกิดขึ้น โดยผ่านกระบวนการพิมพ์ โดย ออกแบบ ลวดลาย เส้น สี แสงเงา รูปแบบ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ความรู้สึกลงบนแม่พิมพ์ จากนั้นจึงถ่ายทอดจากแม่พิมพ์ไปสู่กระดาษ หรือพื้นรองรับ เป็นการถ่ายทอดครั้งที่สองจากแม่พิมพ์

ภาพพิมพ์เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตคนไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเฉพาะตั้งแต่ สมัยตอนปลายรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา ได้มีการพัฒนารูปแบบการพิมพ์แบบตะวันตก โดยพิมพ์เทคนิคแม่พิมพ์โลหะ และในช่วงปลายรัชกาลที่ 4 มีการพิมพ์หนังสือพิมพ์ด้วยเทคนิคภาพพิมพ์หิน (Lithography)

ใน พ.ศ. 2448 เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ได้ตั้งกองช่างแกะไม้ (Wood cut) เพื่อทำแม่พิมพ์ พิมพ์ภาพ ประกอบหนังสือแบบเรียน ในช่วงปลายรัชกาลที่ 5 ต้นรัชกาลที่ 6 ประเทศไทยเริ่มพัฒนาด้านรูปแบบศิลปกรรม ตามกระแสศิลปะสมัยใหม่ของโลกตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบศิลปะ และเนื่องจากขณะนั้น ศิลปะไทยแบบประเพณีนิยม ซึ่งยึดรูปแบบเดิมขาดการสร้างสรรค์เท่าที่ควร รูปแบบศิลปะสมัยใหม่ ศิลปะหลักวิชาการ แนวอะคาเดมีตามแบบอย่างยุโรป มีอิทธิพลต่อศิลปินไทยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ควบคู่ไปกับกลุ่มที่ยังเขียน จิตรกรรมไทยแบบประเพณีนิยม

รูปแบบของศิลปะภาพพิมพ์ในยุคนั้น ถึงแม้จะได้รับการศึกษาเทคนิคการสร้างงานแบบยุโรป แต่ถ่ายทอด ความงาม ความรู้สึกแบบไทย ที่มีความละเอียดอ่อน อ่อนไหว และแสดงถึงภูมิปัญญาที่ลุ่มลึกของคนไทย ดังปรากฏใน งานศิลปิน หลายท่าน เช่น ชลูด นิ่มเสมอ ประพันธ์ ศรีสุตา มานิตย์ ภู่อารี ประหยัด พงษ์ดำ

ภาพพิมพ์ได้เริ่มปรากฏในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 6 (พ.ศ.2498) และ ศิลปะภาพพิมพ์ของ ชลูด นิ่มเสมอ ได้รับ เหรียญทองจากการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 7 นับเป็นเหรียญทองเหรียญแรกของงานศิลปะ ประเภท ภาพพิมพ์

ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ได้จัดวิชาภาพพิมพ์ เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรของคณะจิตรกรรมและประติมากรรม ถือว่าเป็นการนำวิชาภาพพิมพ์มากำหนดให้ศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นครั้งแรก พ.ศ. 2496

มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้จัดวิชาภาพพิมพ์ เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตร สาขาวิชาศิลปะ มาตั้งแต่ พ.ศ.2538 และ

*อาจารย์ ภาควิชาศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ในปีการศึกษา 2545 วิชาภาพพิมพ์ จะเปิดสอนวิชาเอก โดยจะแยกเป็นสาขาวิชาเอก 3 สาขา คือ สาขาจิตรกรรม
สาขาประติมากรรม และสาขาภาพพิมพ์

ประยัต พงษ์ดำ
ตุ๊กแก ๒๕๐๖
ภาพพิมพ์แกะไม้เขียนสี ๘๓.๕ x ๔๕.๕ ซม.